

Algunes aportacions educatives per entendre i atendre l'alumnat TGD-TEA

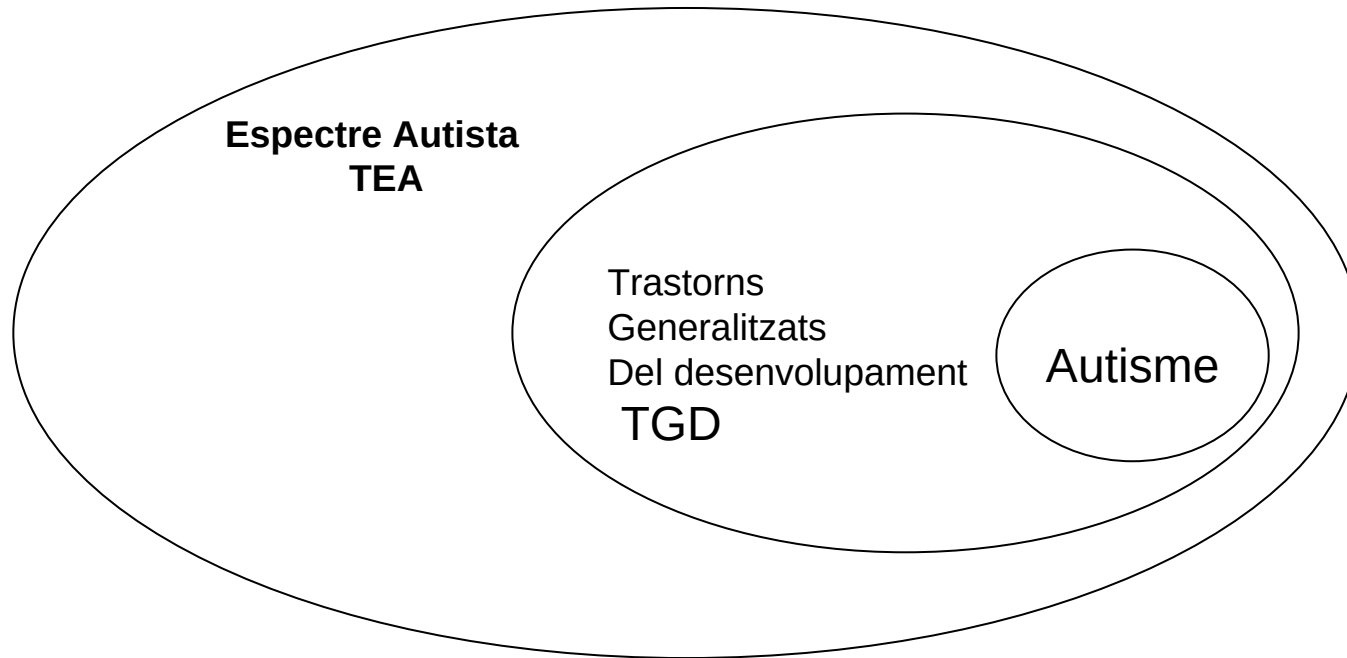
EAP B-12 Adela Gallardo

Santa Coloma de Gramenet curs 2009/10

OBJECTIUS SESSIONS DE TREBALL

- Conversa al voltant del desenvolupament dels TEA-TGD: interrelació i conducta
- Compartir la reflexió entorn a la situació educativa dels alumnes amb els que intervenen els participants
- Acordar els aspectes de treball conjunt en relació a la comprensió i atenció de les necessitats educatives específiques de l'alumnat TGD:
 - Alumnes-famílies
 - Mestres-escoles-serveis
- Estratègies i eines d'intervenció educativa

TGD-TEA

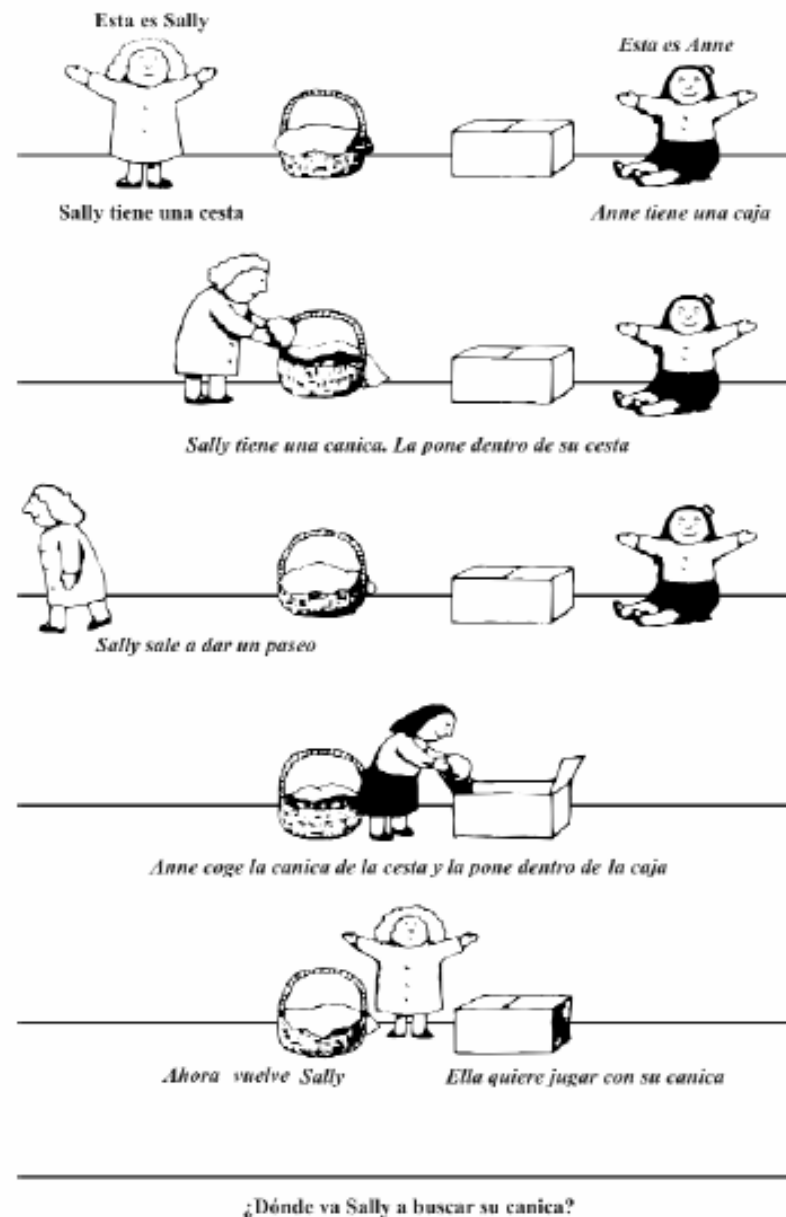

ENTENDRE: TGD-TEA

“Posar-se en el lloc de qui tractem d’ajudar és un principi bàsic que millora l’eficàcia dels nostres esforços...”

Respectar i comprendre les seves maneres de viure el seu propi món:

- **Les peculiaritats de les relacions amb l’entorn**
- **Els seus punts febles i les seves potencialitats**
- **Les seves necessitats**
- **Les maneres que facilitin la vinculació afectiva amb ell. (interessos, pors,...)**

Desenvolupament: TEA/TGD

- **Habilitats de relació social**

- Fragilitat de les capacitats intersubjectives
- Alteracions en la capacitat de provocar i d'intencionalitat en la interacció

- **Habilitats de comunicació social**

- Alteracions de la intercomunicació i la interrelació
- Dificultats en el desenvolupament emocional i cognitiu

- **Les capacitats de ficció i accés a la simbolització.**

- Falta de intencionalitat i sentit de les accions
- Manca de capacitat de empatitzar en el sentir de l'altre

Alteracions de la base de les funcions del coneixement i de l'afecte: **la interacció**

Conseqüències desenvolupament particular TEA/TGD

“Parlem de nens que pateixen i produeixen un intens malestar, malestar que pot causar refús i hostilitat...” Tolchinsky, S. “Vive en su mundo”

Dificultats greus en el coneixement:

- de si mateixos
- dels altres
- del món que els envolta

Dificultats de relació i conducta:

- Conductes sense sentit
- Estereotípies
- Conductes desajustades i pertorbadores

La interacció en l'alumnat TEA/TGD

Subjectivitat / intersubjectivitat

<i>Fases</i>	<i>Mecanismes Bàsics</i>	<i>Precursors en respostes observables</i>
1ª Etapa de 0 a 9 mesos Interacció diàdica. Intersubjectivitat Primària.	Interacció cara a cara	Primeres respostes socials
	Apego “aferrament”	Preferències manifestes per la veu i el rostre matern
	Imitació	Primeres imitacions d'expressió
2ª Etapa de 9 a 18 mesos Interacció triàdica. Intersubjectivitat Secundària.	Atenció conjunta	Cerca i comparteix l'atenció amb l'altre
	Referència Social	Busca y reclama la opinió de l'altre
	Acció conjunta	Rutines: reconeix i actua amb l'altre

Coneixem l'alumne a l'escola

Centre/ participants:

Dades alumne: edat: curs:

Aspectes proposeu treballar:

Autonomia personal	Comunicació	Interacció social	Joc	Interessos Peculiaritats	Suports

Comprensió del funcionament en els diferents àmbits dels TEA/TGD

Entendre el seu funcionament, la lògica interna de les seves respostes i accions en els diferents entorns educatius

- Baixa tolerància a la frustració

- Hipersensibilitat

- Alteracions en la integració sensorial

Criteris d'inclusió:

- Presencia

- Participació

- Aprenentatge

ATENDRE: TEA/TGD

Partir d'allò que l'alumne ens mostra

Avaluació psicopedagògica i educativa:

- identificació de les dificultats, potencialitats i funcionament els diferents entorns
 - Criteris i eines que faciliten aquest procés
 - Dimensions de l'IDEA (Riviere,A)

Atenció educativa que millori la qualitat de vida dels nens construint entorns educatius protectors

- Entorn acollidor, segur, de confiança
- Sentit de la conducta
- Acompanyament i responsabilitat
 - Cura personal
 - Comunicació
 - Relacions (respecte al seu ritme de treball, de resposta, d'aprenentatge,...)

Entorns educatius

Algunes consideracions per generar les condicions que permeti al centre educatiu esdevenir un entorn protector.

El centre pot entrelligar una xarxa de suports, essent una potent eina educativa en si mateix i promoure l'aprenentatge significatiu funcional i gratificant de l'alumnat amb TGD

Centre

- Línia pedagògica: representació compartida de l'alumnat TC (posició i actituds els professionals amb acords escrits i complicitats)
- Sensibilització dels mestres i altres educadors del funcionament dels nens TGD
- Entendre el sentit de la seva conducta
- Compromís d'acollida del seu malestar i de les seves nee
- Organització i recursos del centre i dels serveis com una xarxa protectora (alumnat, professionals i famílies)
- Criteris metodològics consensuats
- Implicació escola/família

Grup classe

- Vincles afectius molt potenciat i refermat en cada moment
- Vincles de confiança
- Acords de funcionament de l'aula temps i processos: sistemes d'ajuts i suports (cura i cooperació com a eines educatives)
- Sistemes de treball seqüència visual
- Anticipació,procés, final, respectar el seu ritme
- Estratègies i rutines pautades
- Organització dels espais: límits, àrees per diferents activitats

Organització participació vida escolar

Generar espais de seguretat, estabilitat i confiança:

- Acollir allò personal de l'alumne atorgant-li un espai i temps dins de la pròpia escola.
- Confiar en les construccions i propostes dels alumnes.
- Saber no saber quin és el bé del nen-nena
- Ajudar a l'alumne a anticipar-se, preveure, elaborar respostes per evitar les precipitacions, les pors, les evitacions,...

Plans personalitzats/educació personalitzada

Alumne:

Currículum adaptats/personalitzats:

Processos de vinculació i acompanyament

- Augment de les modalitats interactives vivencials ajustades a les dificultats, potencialitats i interessos de l'alumne.
- Afavorir l'atribució de sentit i significat de les experiències educatives com experiències de vida.
- Afavorir les connexions entre les emocions, el processament de la informació i planificació de les seqüències del que fa millora el procés de conscienciació de si mateixos i de l'altre.(sensació, percepció, pensament)
- Comunicació augmentativa, suport diferents canals (visuals, tàctils, audiovisuals,....)
- Situacions educatives específiques i concretes amb ambients senzills que facilitin la percepció i comprensió adequades
- Propostes d'activitats educatives que permetin realitzar aprenentatges amb els menors errors possibles

Seqüència d'E/A

L'àmbit educatiu: espai on tenen lloc les activitats, les relacions i els rols.
Dualitat : Acolliment/regles

Grup Classe

- Programació multinivell
- PEI d'aula
- Seqüència didàctica

Alumnat NEE/TGD

- Estructura de l'espai:
 - de transició
 - De Treball 1 a 1
 - De Treball independent
 - De Treball de grup
 - De Joc i oci
- Estructura del temps
 - Horari individual
 - Calendari
- Sistema de treball

Sistema de comunicació

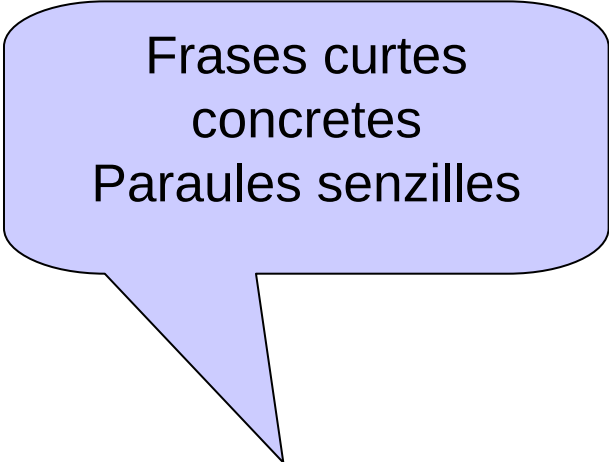
Acompanyament en les activitats educatives

Per promoure l'atribució de sentit, davant d'una activitat el nen TGD consentir vincular-se (a la seva manera) ha de saber:

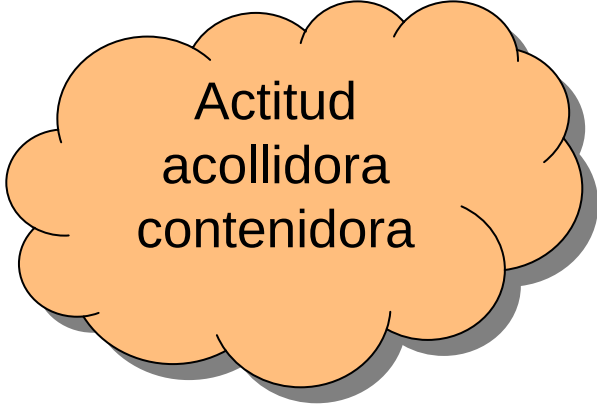
- **Què faig?** Perquè ho faig?
- **Quina quantitat?** Quantes coses? Quants moviments?
- **Com sé que he acabat?** Com ho indicaré?
- **Què passarà quan acabi?** Què faré després?

Vinculació/comunicació

- La mirada com instrument comunicatiu i d'intercanvi emocional
- Apropament, contacte amb la part més sensible

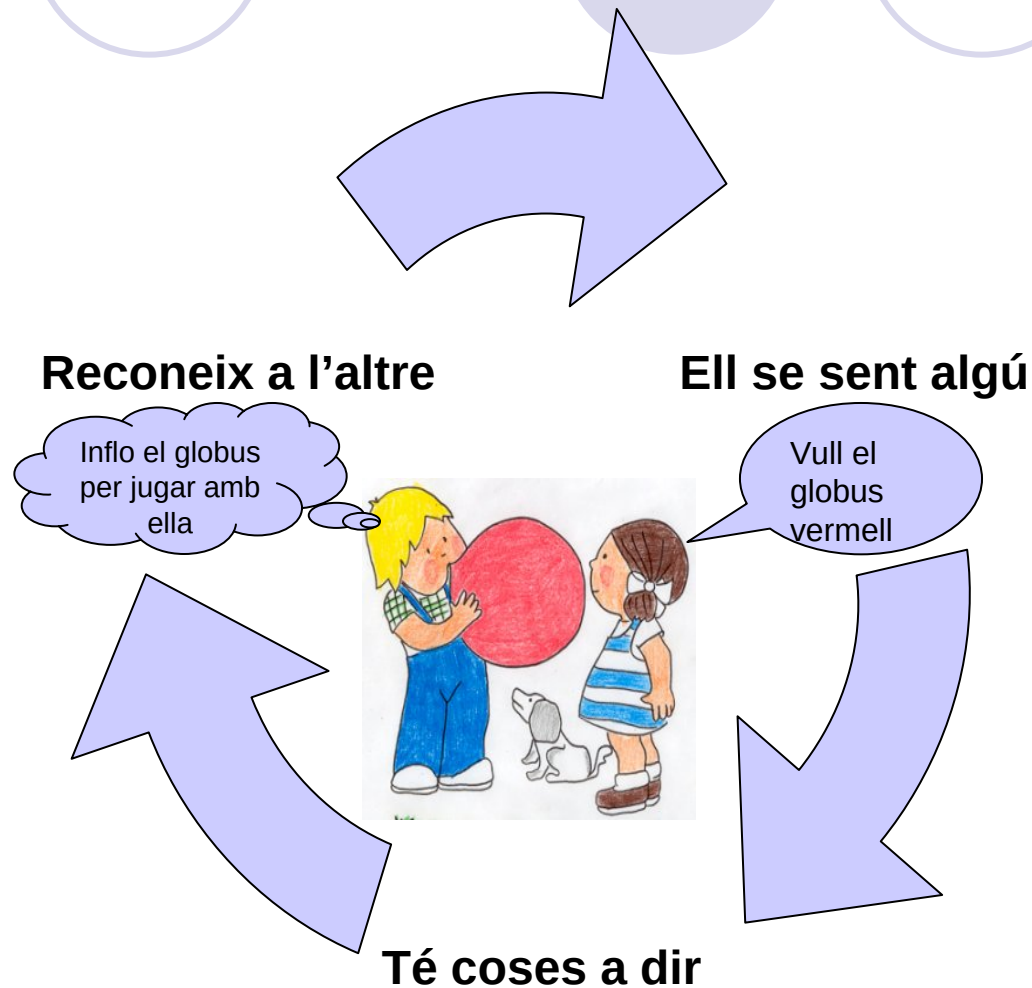
Frases curtes
concretes
Paraules senzilles

Actitud
acollidora
contenidora

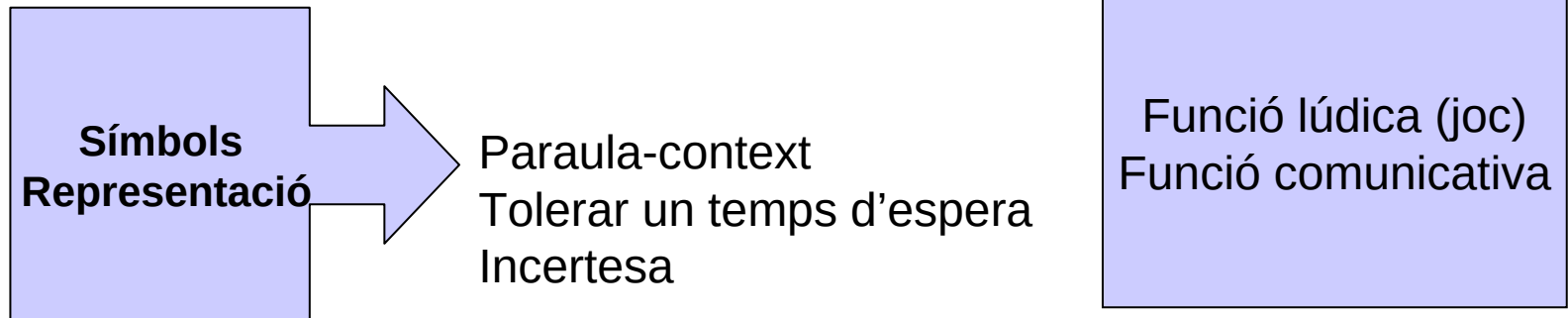
Atribució de sentit

Comunicació i relació

Afavorir la simbolització

- Repte d'ajudar-los a accedir a una comunicació on el símbol vincula la seva ment amb la nostra.

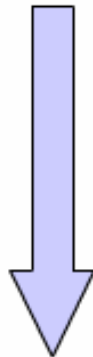

Nivells d'abstracció

Dins de la planificació educativa, hauriem de tenir en compte
Les capacitats dels alumnes per associar objectes reals, activitats...
Amb els símbols dels objectes en diferents nivells d'abstracció.

- Nivells d'abstracció*

- Menys abstracte

+ Més abstracte

Objectes reals

Representació en miniatura
d'objectes reals

Fotografies en color

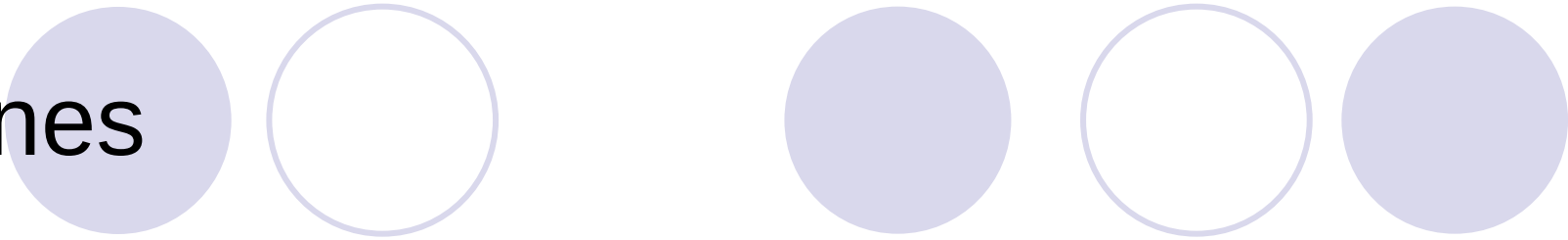
Fotografies a blanc i negre

Dibuixos de línies

Símbols de comunicació

Paraules escrites

*BAUMGART,D, i altres."Sistemas alternativos de comunicación para personas con discapacidad".Ed. Alianza Psicología

Eines

Inventari de desenvolupament de l'espectre autista IDEA (A. Riviere, J. Martos)

- Desenvolupament Social
- Comunicació i el llenguatge
- Anticipació / Flexibilitat
- Simbolització

Una aproximació als TGD (exemple)

Dimensions IDEA (NEE) ^[1]	Capacitats educatives ^[2]	Habilitats funcionals ^[3] Exemples	Entorns ^[4] d'aprenentatge
Dimensió social Trastorn de les relacions socials Trastorn de les capacitats de referència conjunta Trastorn de les capacitats intersubjectives i mentalistes	- Establir relacions afectives positives, comprenent i apreciament progressivament el seu entorn immediat, iniciant-se en l'adquisició d'hàbits de comportament social i en la integració en el grup.	<i>Establir contacte ocular, atenció visual, tolerar el contacte físic,..</i> <i>Diferenciació dels altres</i> <i>Participar en situacions d'alternança. Torns</i> <i>Participar en jocs interactius (tirar i recollir la pilota)</i> <i>Reconèixer a les persones properes.</i> <i>Participar en situacions culturals amb altres (aniversaris,..)</i> <i>Fer coses pels altres: posar els plats i gots als companys.</i> <i>Ajudar a un company a cordar-se la bata</i>	● Potenciar les activitats relacionals que li produeixen benestar com: pessigolles, jocs de maternatge, jocs circulars, alternança,... ● Reforçar les mirades espontànies amb interaccions ● Donar ordres senzilles i contingents ● Proposar activitats amb un ritme marcat des de fora ● Crear hàbits sistemàtics e relació afavorint la mirada espontània. ● Generar situacions significatives on l'adult o els companys es puguin incorporar progressivament a l'activitat de l'Infant,...

^[1] Comprensió del nivell de desenvolupament i la direcció de la dimensió següent. Considerar la naturalesa i gravetat del trastorn

^[2] Prioritzar els aprenentatges que desenvolupin les possibilitats d'autonomia i funcionalitat i l'adquisició d'habilitats que si no son adquirides hauran de ser realitzades per un altre persona. (en el marc del currículum actual de l'etapa infantil)

^[3] Plantejar aprenentatge de repertoris amplis, i/o habilitats alternatives, quant més pugui fer per si mateix més millorarà la seva qualitat de vida.

^[4] Des del coneixement de la seva lògica de funcionament i respectant el seu consentiment, anem concretant les activitats que posem al seu abast, vinculacions i rols.

Recursos educatius

Treball educatiu per a promoure la vinculació, el consentiment, l'atribució de sentit i significat compartit.

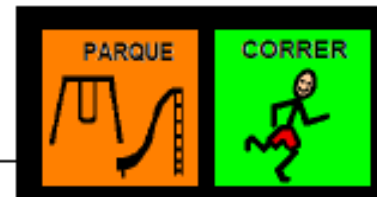
<http://www.xtec.cat/dnee/facil> ; <http://www.xtec.cat/dnee/spc>
<http://www.catedu.es/assaac>; <http://www.lamosqueta.cat>

Augmentar les possibilitats de comunicació (exemples)

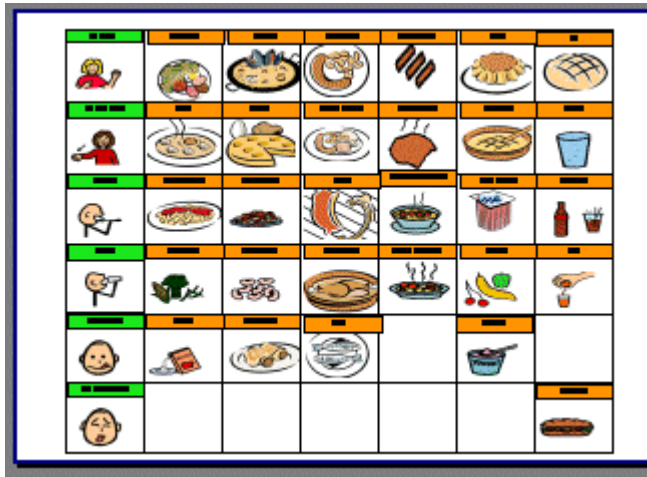

¿COMO ME SIENTO?€			
Juego a la oca y gano.....			
Mamá no me deja jugar al ordenador.....			
Está lloviendo y no puedo salir a jugar.....			
Me dan un regalo.....			
Pilar me rompe mi libro favorito.....			

Seqüències d'activitats

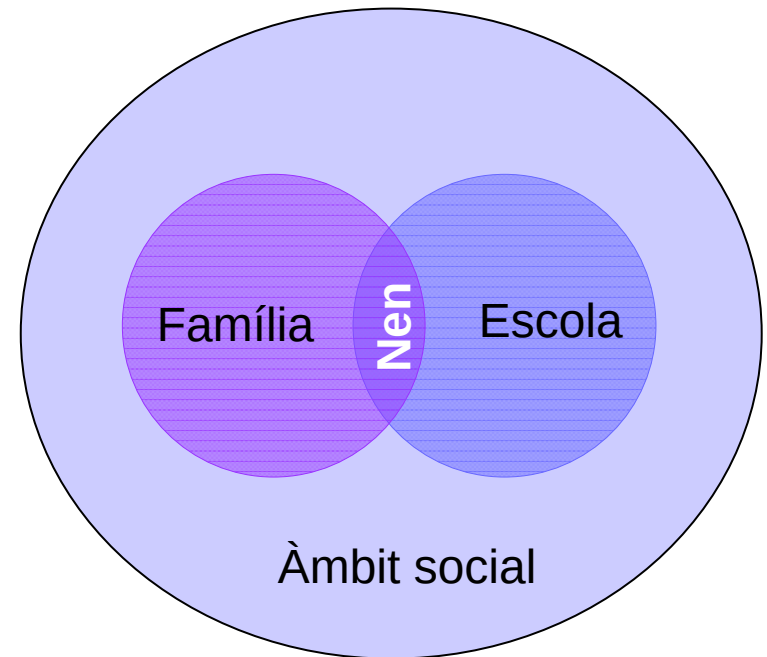
Horaris i Agendes

Acompanyament a les famílies

Apropar-nos al coneixement de la situació familiar Partir d'una visió ecològica^[1] i relacional de les capacitats de les famílies :

- Moment vital
- Xarxa socioafectiva
- Posició davant les NEE del fill.
Fer entrar el nen en els lligams socials (família, escola, ...)

^[1] Els àmbits o contextos de vida de les persones i les seves interaccions incideixen en el seu desenvolupament psicològic.

Acompanyament a les famílies

- Algunes posicions o rols de les famílies davant les nee dels fills-filles
- Demanda intensiva d'atenció especial i/o de recursos
- Preocupació per l'acceptació dels fills (la responsabilitat la dipositen en els altres)
- Rivalitat davant dels professionals que entenen i atenen el fill
- Demanda d'ajuda i col·laboració ajustada amb els professionals (funció materna/ educativa)

Col·laboració família/escola

- Reconèixer un lloc en la relació sobre el saber respecte el seu fill
- Acollir el patiment i el propi procés de comprensió de les nee del nen -nena (recorreguts, temps,...)
- Facilitar el consentiment i la confiança en la relació.
- Comptar amb ells sense jutjar-los o culpabilitzar-los.
- Acompanyament –punt de distància- mirada professional.

Algunes estratègies facilitadores de la col·laboració família/escola

- Considerar que escola i família comparteixen una fita comú: educar i ajudar a créixer els nens i nenes de la forma més positiva possible.
- Reconèixer la competència mútua, respectar-se i donar-se suport.
- Replantegar-nos les pròpies actuacions, els valors personals i professionals.
- Ser tolerants: conèixer i acceptar les consonàncies i dissidències culturals entre els valors de l'escola i la família, fa més tolerants als professionals. Acceptar que la diversitat familiar cada cop anirà en augment.
- Crear espais de confiança per a pensar junts i posar les condicions per a millorar el creixement sa del nen/nena. Així la família i l'escola augmenten la seva capacitat educadora.
- Sintonia entre pares i mestres facilita el desenvolupament adaptat i evita problemes o futurs trastorns.
- Complementarietat funcional, focalitzar l'esforç en buscar solucions i compromisos més que centrar-nos en les causes o culpes.

Conversem escola/família

En les entrevistes cal tenir present allò que es vol transmetre, allò que pot interessar a la família i l'ordre de presentació dels temes:

- Quina informació donarem
- Quina informació demanarem
- Sobre quins aspectes volem reflexionar conjuntament
- Quines propostes volem plantejar: si es una segona entrevista revisar els temes i acords anteriors.
- Contextualització i estil comunicatiu.
 - Generar conversa (considerar les seves opinions i valoracions, ...)
 - Cordialitat: salutació i acomiadament
 - Llenguatge ajustat, sense tecnicismes, entenedor, proper a la família.
 - Actitud d'escolta activa: deixar espais de silenci ! temps receptiu
 - Actitud empàtica
- Tots els problemes plantejats no sempre poden tenir una solució fàcil i immediata, cal recordar que només escoltant, aclarint, ja estem ajudant a contextualitzar i mobilitzar els propis recursos.
- Els mestres no tenim sempre la solució a tot i per tant hem de poder tolerar les dificultats i les incerteses.
- Establiment d'acords i compromisos (ha d'incloure oferiment respecte d'ajudes o materials que l'escola pot compartir amb els pares)

Bibliografia

- Edge, M.(2009) El tratamiento del niño autista. Ed. Gredos
- Montseny, J i altres Educar aún “ El educador frente a los retos de la enseñanza” (2009) ICE-Horsori . Barcelona: Capítol 4 “Vive en su mundo” Tolchinsky, S. i capítol 7 “la hospitalidad en la escuela” Bolea, E.
- Rivière, A. (2002) Inventario de espectro autista. Fundec. 2002 Buenos Aires. Argentina
- Vygotski, L. (1977) El desarrollo de los procesos psicológicos superiores. Grijalbo. Ba
- Viloca, LI (2003) El niño autista. Ediciones CEAC. Barcelona

